

MÜZİK EĞİTİMİNDE ÇOCUK ŞARKILARININ SEÇİMİ: EĞİTİM PROGRAMI, TEKNİK, FİZİKSEL, DUYGUSAL DURUMLAR VE ÇEŞİTLİ DİĞER ETMENLER
SELECTING CHILDREN'S SONGS IN MUSIC EDUCATION: CURRICULUM, TECHNICAL-PHYSICAL-EMOTIONAL CIRCUMSTANCES, AND OTHER FACTORS

Mehmet Şahin AKINCI*

Öz

Eğitim ortamlarında öğrencilere verilen her ders çeşitli ön hazırlıklar ile sürdürülmektedir. Derse uygun eğitim -öğretim planından yola çıkarak eğitim ortamını fiziki açılarından hazırlama ve ders planı oluşturma öğretmenlerin önemli hazırlıkları arasında gösterilebilir. Ders planlarında derslerin etkili işlenişini sağlayabileceği ve öğrenciler tarafından anlaşılma oranını yükseltebileceği düşünülen bölüm araç-gereçler bölümüdür. Müzik dersinde de çalgılar ve şarkılar araç-gereçler olarak kullanılabilir. Bu çalışmada özellikle yeni göreve başlamış olan müzik öğretmenlerinin eğitim programı, teknik-fiziksel-duygusal durumlar, ders dışı etmenler ve çeşitli diğer etkenler açısından şarkı seçimlerini nelere dikkat ederek yapmaları gerektiğini ortaya çıkarmak amaçlanmıştır. Bu doğrultuda çeşitli şarkı repertuar ve müzik ders kitapları incelenmiş ve çalışmanın araştırma amacına ilişkin müziksel öğeler başlıklar halinde tespit edilmiş, bulgular bölümünde bu başlıklar açıklamalarla ayrıntılandırılmıştır. Açıklanmış olan başlıklara ilişkin müzik öğretmenlerine şarkı seçimleri sürecinde onlara yardımcı olabileceği düşünülen öneriler sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Araç-gereç, Plan, Şarkı Öğretimi, Şarkı Seçimi.

Abstract

Each lesson offered to students are proceeded with certain preliminary preparations in educational environments. Based on an appropriate education plan, there are certain preparations teachers must make; such as making the educational environment physically ready and organizing the lesson plan. The part where the lessons can be effectively conducted and comprehension of students can be increased is the equipment part. Instruments and songs can be used as equipment in music lessons. Purpose of this study is to reveal the factors to be considered by young music teachers while selecting songs; in terms of curriculum, technical-physical-emotional circumstances, and other factors. With this object in mind, several song repertoires and music course books have been analyzed, musical elements have been identified under headings in line with the purpose of the study, and they are further explained in findings section. Music teachers are also provided with suggestions on the process of selecting songs, related to the headings.

Keywords: Equipment, Plan, Song Teaching, Selecting Song.

1. Giriş

Eğitim alabilmek için yeterli fiziksel ve zihinsel yeterliklere ulaşabilen bireyler kendileri için hazırlanmış olan eğitim programları doğrultusunda farklı akademik alanlarda öğrenim görmektedirler. Eğitim programlarının dikkatli ve düzenli biçimde yürütülmesinde önemli görevleri olan öğretmenler kendi alanlarında yürütecekleri dersler için ders planları hazırlamakta ve bu planlar her ders için yenilenerek kullanılmaktadır. Ders planlarının içerikleri incelendiğinde ders konusu, kazanımları, amaç, işleniş, değerlendirme, pekiştirme, kullanılacak araç-gereç-materyaller gibi başlıklar olduğu görülebilmektedir.

Öğretmenler ders işleme süreçlerinde ders konu başlığı ve kazanımlarla ilişkili olarak çeşitli yazınsal veya başka şekillerde araç-gereçler, materyaller kullanılmaktadır. Bu araç-gereçler, materyaller ders programı içinde hazır ve yazılı durumda ise onu kullanmakta, hazır ve yazılı değil ise de kendileri araştırmakta, seçmekte ve derslerde kullanmaya çalışmaktadırlar. Öğretmenler bazı durumlarda kendileri de araç-gereç ve materyaller üretebilmektedirler.

Öğretim materyallerinin seçiminde dikkat edilecek temel nokta, materyallerin öğretim programında yer alan hedef ve davranışlara uygunluk durumudur. Bu durum, diğer bir deyişle amaç-araç uyumu olarak da nitelendirilmektedir. Farklı hedefler farklı araç-gereç ve materyal kullanımını gerektirir. Materyallerin seçimi öğrencinin gereksinimlerine göre de değişebilmektedir. Öğrencilerin özellikleri, bilgileri, yetenekleri, ilgileri ve güdülenmişlik düzeylerine göre materyal seçimi yapılmalıdır (Demirel, 2003, 55). Öğretim programlarının başarılı olmasına da yardımcı olması açısından öğretim araç-gereçlerini kullanmak dersi sıkıcılıktan kurtarmakta, dersin işleniş sürecini daha zevkli hale getirmekte ve zamanın verimli kullanılmasını sağlamaktadır (Kazu ve Yeşilyurt, 2008, 176).

Okullarda öğrencilerin farklı akademik alanlarda gelişimi için birçok ders öğretimi yapılmaktadır. Bu alanlardan birisi de sanat ve yetenek eğitiminin bir alanı olan müzik dersidir. Öğrenciler müzik derslerini

* Dr. Öğr. Gör., Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Müzik Eğitimi Anabilim Dalı, mehmetshahinakinci@hotmail.com

hem teorik hem de uygulamalı olarak sürdürmektedirler. Müzik dersi çalışmalarında konu ve kazanımlara uygun araç-gereçler kullanılmaktadır.

Çalgılar ve şarkılar müzik dersinin iki önemli materyali, aracıdır. Materyal-arac-gereç seçimi ve kullanımı daha özel alana yani müzik alanına göre incelenmek istenirse müzik eğitimcilerinin müzik eğitimleri öncesi ve sırasında materyalleri-arac-gereçleri genel çerçevede öğrencilerin müziksel hazır bulunuşluklarına, tüm eğitim yılı boyunca kullanacakları eğitim programına, konuların aşamalılıklarına, belirli günler ve haftalar takvimine göre seçip, düzenledikleri ve kullandıkları söylenebilir (Akıncı, 2017, 131). Müzik dersinin bir alanı olan şarkı eğitimi çalışmalarında ise sözlü müzik eserleri-şarkılar ders planlarında bulunan araç-gereçler bölümüne kayıt edilmekte ve kullanılmaktadır.

Müzik öğretmenleri kendilerine Milli Eğitim Bakanlığı [MEB] tarafından gönderilmekte olan müzik ders kitapları ve kılavuz öğretmen müzik ders kitaplarında bulunan eğitim programlarındaki içeriğe uyarak yine bu programlarda hazır bulunan araç-gereçleri kullanabilmektedir. Fakat müzik öğretmenleri eğitimleri sırasında sadece müzik dersi içinde uyulması gereken programı ve araç gereçleri değil, başka müziksel plan ve projelerle ilişkili olarak ders dışı çalışmalar, çeşitli program sunumları, yarışmalar gibi özel müzik çalışmalarında da farklı şarkı repertuarları yani araç-gereçleri kullanabilmektedirler. Bu gibi durumlarda kitap basımevleri, dağıtıcıları ve yazarları tarafından müzik eğitimcilerinin kullanımına sunulmuş birçok müzik kitabına başvurumaktadırlar. Hatta bazı özel eğitim kurumları kendi karar ve uygulamaları kapsamında farklı şarkı repertuar kitapları ve müzik eğitimi kitapları kullanabilmektedirler.

Müzik öğretmenliği mesleki deneyimleri açısından belirli bir süre görev yapma deneyimi olan müzik öğretmenlerinin ders konuları, ders süresi, kazanımlar, amaçlar, kutlama, anma programları, yarışmalar ve sınıf düzeyine göre uygun araç-gereç seçimi ve kullanılması konusunda daha etkili olabilecekleri ve bu görevi kolaylıkla yerine getirebilecekleri düşünülebilir ve onaylanabilecek bir durum olabilir. Fakat mesleki deneyim açısından yeni göreve başlamış veya henüz yeterli deneyime sahip olamamış müzik öğretmenlerinin bu başarıyı yeterli biçimde sağlayıp sağlayamayacakları sorusu akla gelebilmektedir. Bu durumun öğretmenlik mesleğine yeni başlamış ve yeterli deneyimi olmayan müzik öğretmenlerinin şarkı eğitimlerini başarılı ve verimli sürdürebilmeleri konusunda hassasiyet gösterilmesi gereken ve üzerinde durulması gereken önemli bir konu olduğu düşünülmektedir.

Bu çalışma "Müzik eğitimcileri şarkı eğitiminde eğitim programı, teknik-fiziksel-duygusal durumlar, ders dışı etmenler ve çeşitli diğer ilişkili etkenler açısından nasıl ve nelere dikkat ederek çocuk şarkısı seçimi yapmalıdırlar?" araştırma sorusundan yola çıkılarak sürdürülmüştür. Müzik eğitimcilerine şarkı eğitimi alanında eğitim programı, teknik-fiziksel-duygusal durumlar, ders dışı etmenler ve çeşitli diğer ilişkili etkenler açısından şarkıların seçiminde nelere dikkat etmeleri gerektiğini başlıklar halinde sunarak açıklama ve bu yönüyle müzik eğitimcilerine yol gösterme amaçlanmıştır. Çalışmanın sunulmuş olan açıklamaları aracılığıyla müzik eğitimi görevlerini sürdüren yeni öğretmenlere yol gösterici özelliğinde olabilmesi, açıklamalara uymaları sayesinde verdikleri müzik ve şarkı eğitimlerinin etkinliğinin, niteliğinin ve başarılarının artabilmesi, varsa şarkı eğitimi ile ilgili sorularına cevap bulabilmeleri ve deneyimli öğretmenlere de farklı açılardan fikirler sunabilmesi açılarından önem arz ettiği düşünülmektedir.

Şarkı eğitimi ile ilgili alanyazın taraması sonrası birçok araştırmaya ulaşılmıştır. Bu araştırmalar farklı amaçları ve önemi olan çalışmalardır ve şarkı müziği, şarkı eğitimi, okul müzik eğitimi, okul müziği şarkı besteleme, okul müzik eğitimi ve şarkı eğitimi gibi çalışma alanlarına hizmet ederek önemli katkılar sunmuşlardır. Bu araştırmalar sonunda çalışmaya en yakın araştırmalar olarak: "1980'den Günümüze Okul Müziği Bestelerinin Motif Gelişimleri Açısından İrdelenmesi" isimli Tombul, S. tarafından yapılmış Yüksek Lisans Tezi, "Çocuk Şarkıları Üzerine Bir İnceleme" isimli Yıldız, N. tarafından yazılmış makale, "İlköğretim Okulları 1. Devre Müzik Dersinde Şarkı Seçimi" isimli Bilgin, S. ve Şaktanlı, S.C. tarafından yazılmış makale, "Okul Öncesi Dönemde Müzik Eğitimi" isimli Sığırtmaç, A. tarafından yazılmış makale, "Okul Öncesinde Ses Eğitimine Genel Bakış" Otacıoğlu, S. tarafından yazılmış makale, Şarkı Öğretiminde Popüler Müzik Eşliklerinin Kullanımına Yönelik Öğretmen Adaylarının Görüşleri" Özdemir, G. ve Yıldız, G. tarafından yazılmış makale, "Türk Çocuk Şarkıları Dağarcığının Müzik Öğretmenlerinin Yaklaşımları Açısından Değerlendirilmesi" isimli Türkmen, E. F. tarafından yazılmış makale gösterilebilir. Bu araştırmalarda çocuk şarkılarının motif yapısı, çocuk şarkısı yarışmalarında dereceye giren şarkıların söz-müzik uyumu, sadece okul birinci kademe şarkılarının seçiminin incelenmesi, okul öncesi şarkı eğitiminde ve seçiminde dikkat edilecek noktalar, popüler müzik form ve eşliklerinin kullanılmasının müzik derslerine etkisi, çocuk şarkı repertuarının müzik öğretmenleri tarafından değerlendirilmesi gibi çocuk şarkılarını müzik alanı içinde daha özele inerek ve bir konu ile ilişkilendirilerek sunulmuş araştırmalar olduğu tespit edilmiştir. Fakat bu araştırmayı diğerlerinden ayıran niteliğin müzik öğretmenlerinin tüm seviyelerde yaptıkları ve yapacakları şarkı eğitimi üzerine genel kapsamda bulgular ve öneriler sunması olduğu

düşünülmektedir. Bu bakımdan da önem arz etmekte olan bu araştırmanın ilk bölümü “Müzik Eğitiminde Çocuk Şarkılarının Seçimi: Sözcükler ve Sözcüklerle İlişkili Etmenler” başlığı ile Uluslararası 3. İpek Yolu Müzik Konferansı’nda bildiri olarak sunulmuş ve bu bildiri konferans e-kitapçığında basılmıştır.

2.Yöntem

Nitel araştırma türünde sayılabilecek olan bu çalışmada betimsel tarama modeli kullanılmıştır. Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel (2009, 21)’e göre betimsel araştırma, araştırılan durumun olabildiğince ayrıntılı yani tam olarak tanımlandığı ve eğitim alanında en yaygın kullanıldığı bilinen araştırma çeşididir. Karasar (2009, 77)’a göre tarama araştırmalarında geçmişte var olan veya halen varlığı devam eden bir durum olduğu şekliyle betimleyerek sunma amaç edinilir. Araştırmaya konu olan nesne, olay ya da birey kendi koşulları içinde olduğu gibi tanımlanır.

Nitel araştırmalar yoğun tanımlamaları ve ifadeleri ile sonuçların öğretmen, öğrenci, veli gibi farklı gruplar tarafından anlaşılmasına imkan sunar. Okuyanlar araştırma ile benzer koşullara sahipse araştırma sonuçlarını kendi okullarına, sınıflarına veya aile ortamlarına transfer edebilirler. Kendi eğitsel görüşlerini ve uygulamalarını araştırmadan edinecekleri çıkarımlarla zenginleştirebilirler (Işıkoglu, 2005: 163-164).

Araştırmanın verilerini elde etmek için okul ses eğitimi ve şarkı eğitimi literatüründe var olan hem MEB tarafından okullara gönderilmiş olan müzik ders kitapları hem de MEB baskısında olmayan farklı yayın evleri tarafından ilgililere sunulmuş müzik kitaplarından tesadüfi seçimler yapılmış, farklı yaş-sınıf seviyelere hitap eden kitaplar tespit edilmiştir. Bu kitaplarda mevcut olan ses müziği türleri ve örnek eserleri eğitim programı, teknik-fiziksel-duygusal durumlar, ders dışı etmenler ve çeşitli diğer ilişkili etkenler açısından incelenmiştir. İncelemeler sonucunda şarkı eğitimi ve seçimi süreçlerinde etkili olduğu/olabileceği düşünülen ve tespit edilen başlıklar belirlenmiştir. Bu başlıklar daha da ayrıntılara inilerek, önerilerle ilişkiler de kurularak açıklanmıştır. Birbirleri ile yakın ilişkide olan konular ise aynı başlıklarda birleştirilerek açıklanmıştır.

3.Bulgular

3.1.Öğrencilerin Beğeni ve Talebi

Öğrenciler okul içinde veya okul dışında birçok ortamda şarkı söylemekte ve şarkı dinlemektedirler. Bazen televizyonda bir reklamda, bir dizide okul sahnesinde, bir çizgi filmde, bir haberde, kendi okullarında olmayan arkadaşlarından veya okullarındaki diğer sınıflardaki arkadaşlarından şarkılar ve diğer sözlü müzik eserlerinden örnekler duyabilmektedirler. Dinledikleri bu sözlü müzik eserlerinden kimileri ilgisini çok çekmemekte ve kimileri de çok dikkatlerini çekmekte ve beğenmektedirler. Bu gibi durumlarda müzik öğretmenlerinden büyük bir öğrenme isteği ile beğendikleri sözlü müzik eserlerini ve şarkıları öğrenmek istediklerini belirtebilmektedirler. Bu davranışlar öğrencilerin müzik dersine ve şarkı öğretimine önem verip ilgili ve istekli olduklarını gösterebilmekte veya tam aksi düşünüldüğünde şarkılara ve sözlü müzik eserlerine ilgilerinin yavaş yavaş artmakta olduğunu düşündürebilmektedir. Şarkı eğitimine ve şarkı öğrenmeye istekli biçimde farklı durumlarda kendi kendilerine motive olmuş ve isteklilik kazanmış öğrenciler veya sınıfların bu tür talepleri müzik öğretmenleri tarafından dikkate alınmalıdır. Müzik öğretmenleri kendilerinden farklı şarkılar öğrenme talepleri olan öğrencilerin beğeni ve dileklerine dikkat ederek şarkı seçim aşamalarında bu durumu da dikkate alabilmelidirler.

3.2.Çeşitli Çalgılar ile Çalınma ve Eşlik Edilebilme Durumu

Her sözlü müzik eseri bestecisinin düşündüğü ve karakterize ettiği duyguları ile oluşmaktadır. Kimi şarkılar duygusal bakımdan hüznü kimi şarkılar ise oldukça neşeli ve coşkuludur. Bu özellikleri nedeniyle bestecileri tarafından nota tartım kalıpları, ezgisel özellikleri ve tempoları açısından uygun görülenleri seçilmekte, tasarlanmakta ve eserin anlatmak istediği müziksel yapı oluşturulmaktadır. Sözlü müzik eserlerini vokal olarak söylerken çeşitli çalgılar ile de eşlik etme, dersleri sadece şarkıları vokal olarak seslendirme sadeliğinden kurtarmaya isteklilik gibi farklı seslendirme arayışları içinde olabilirler. Bu durumlarda müzik öğretmenlerinin öncelikle bu çalışmalara şarkıları nota tartım kalıpları, ezgisel özellikleri ve tempoları açısından şarkı öğretimi yapacakları seviyeye göre incelemeleri ve öğrencilerin şarkıyı vokal olarak söylerken çalgılar ile eşlik edebilmeleri açısından en basit seviyede-zorlukta olan sözlü müzik eserleri ile başlamaları doğru olabilecektir. Çalgı eşikleme ile belirli bir süre deneyime erişmiş olan öğrenciler ileriki süreçlerde nota tartım kalıpları, ezgisel özellikleri ve tempoları açısından daha üst ve zor seviyelerde sözlü müzik eserlerine çalgılar ile eşlik edebileceklerdir. Müzik öğretmenleri çalgı ile eşlik etme çalışmaları için sınıf seviyesine göre şarkı seçimi yapmayı unutmur, dikkatinden kaçırır veya göz ardı ederse öğrencilerin ortaya çıkaracağı müziksel ürün gürültüden öteye gitmeyecek bir sunum olabilir. Öğrencilerin şarkıyı vokal olarak seslendirirken çalgı ile de eşlik yapmaları için zor seviyede bir eser seçilirse öğrenci bu performansı

yeterince gösteremeyebilir, başaramayabilir ve müzik dersine karşı var olan olumlu tutumlarını indirgemeye başlayabilir.

3.3.Şarkının Söyleneceği Ortam ve Donanım

Her okul, sınıf ve bunların içindeki fiziksel özellik ve donanımlar farklıdır. Bu farklılıklarla ilişkili olarak çalışmanın amacı gereği ekonomik yeterlilik ve yetersizlik etkenlerinden ziyade üzerinde durulması gerekenlerin öğretimi yapılacak olan şarkının eğitiminin yapılacağı eğitim ortamındaki fiziksel durum ve donanım bakımından öğrencilerin yaş, sınıf seviyesine uygunluk ve yeterlik durumu olduğu düşünülmektedir. Öğrencilerin klasik ders işleme şeklinden ziyade yeni, farklı ve heyecan dolu etkinlik ve öğretimlerden hoşlandıkları kuşkusuz bir gerçektir. Bununla ilişkili olarak müzik öğretmenleri bu oyunlu, dramatize edilmiş, kostümlü, materyal-araç-gereç kullanımı gerektiren, radyo, cd-dvd çalar, projeksiyon ve perdesi, çeşitli ışıklar, masaüstü bilgisayar, tablet veya laptop ve buna benzer donanım öğeleri kullanmak zorunda kalabileceklerdir. Bu tür ihtiyaçlar müzik öğretmenleri için her zaman gereklidir. Fakat müzik öğretmenlerinin şarkı seçimleri yapma aşamalarında elde olan imkanlar ile ilişkili olarak mevcut olan donanım ve fiziksel ortam özellikleriyle uyuşan ve imkan tanıyan şarkılar seçmeleri gerekmektedir.

Müzik eğitiminde materyal kullanımının, öğrencilerin derslere etkin katılımı açısından önemli olduğu öngörülmektedir. Kullanılan materyallerin öğrencilerin derse olan ilgisini arttıracak ve dersi eğlenceli hale getirecek düşünülmemektedir. Materyal, her türlü çalgı olabileceği gibi görsel işitsel birçok araç da olabilmektedir (Atak Yayla ve Dalmışlı: 2014, 213). Öğrenme-öğretme sürecinde konuların daha etkili sunulması için araç gereçlerden yararlanılması öğretimi daha zevkli hale getirmekte ve öğretim hizmetinin niteliğini artırmaktadır (Demirel, 2003, 50).

3.4.Eğitim Programı ile İlişki

MEB tarafından çeşitli komisyonlar aracılığı ile hazırlanmış olan müzik dersi eğitim programları tüm eğitim kademelerine yönelik farklı özellik ve uygulamalar ile hazırlanmakta ve bu programlar okullarda müzik derslerinde kullanılmaktadır. Mevcut olan bu program çerçevesinde eğitim öğretim yılına uyarlanarak oluşturulan yıllık müzik eğitimi programı içinde çalma, söyleme, dinleme, teorik olarak öğrenme gibi eğitim süreçleri mevcuttur. Ders planları da devreye girince oldukça dikkatli biçimde takip edilmesi gereken bir sanat eğitimi süreci başlamış olmaktadır.

Programda bulunan konulara uygun olarak öğrenci çalışma kitapları ve müzik öğretmeni kılavuz ders kitabında verilmiş olan sözlü müzik eserleri kurallar gereği müzik öğretmenleri tarafından öğretilmekte ve şarkılar kazanımlarla ilişkilendirilerek müzik öğretimi süreci devam ettirilmektedir. Bu kaynakların dışında çeşitli amaç ve planlarla şarkı ve diğer sözlü müzik eserlerini seçmek durumunda olan müzik öğretmenlerinin programdaki amaç ve kazanımlar ile aynı doğrultuda ve paralel sayılabilecek müziksel birikim niteliklerine dikkat etmeleri beklenmektedir. Öğrencilerin bulunduğu yaş, anlama-anladığını uygulayabilme, ilişki kurma ve bunları müziksel davranış olarak sunabilme, eski öğrendiklerini yeni bilgiler ile ilişkilendirerek birleştirebilme ve müziksel davranışa dönüştürebilme, pekiştirebilme ve daha artırılabilir müziksel davranış ve kazanımlar ile uyuşan eserler seçmeleri beklenmektedir.

Müzik dersinde hazır alınarak kullanılan materyallerin yanında öğretmen tarafından tasarlanıp hazırlanan materyallerden de yararlanılmaktadır. Derste kullanılan materyallerin, müzik dersi öğretim programına uygun olması ve öğrenci ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde olması göz önünde bulundurulmalıdır (Atak Yayla ve Dalmışlı: 2014, 200). Öğretmenler tarafından şarkı seçimi yapılırken sadece eğitim programındaki konulara değil derslerde şarkı öğretiminde kullanılması gereken araç-gereç ve materyaller de dikkatle seçilmeli ve kullanılmalıdır.

3.5.Haftalık İçeriğe ve Temaya Uygunluk

Bazı haftalar ve aylarda MEB ve/veya özel eğitim kurumları tarafından belirlenmiş olan, haftanın veya ayın milli ve dini bayram kutlama, anma veya dönem içinde yaşanmış bir olumlu-olumsuz durum var ise bu zamanlarda bireyleri, öğrencileri konuya dikkat çekme-bilinçlendirme amaçlarıyla mesaj veren ve anlatımları olan temalar ve ders işleme süreçleri olabilmektedir. Bu süreçlerde bazen genelgeler de yayınlanarak uygulanması ve yapılması gerekenler özel olarak açıklanmakta ve tüm yurttaki okullarda aynı bilgi ve öğretim sürecinin devam ettirilmesine çalışılmaktadır.

Müzik öğretmenleri normal uyguladıkları eğitim programının dışında bu şekilde beklenmeyen bir eğitim konusu ve süreci ile karşılaştıklarında öncelikle sözlü müzik eseri seçerken öğrencilerin ön öğrenmelerini gözden geçirmeli, devamında gelecek olan konu ile de ilişkilendirilebilecek eser seçimi yapabilmelidir. Başka bir akademik/sosyal alan ile ilişkili ise o alanın eğitici olan meslektaşından öneriler alabilmelidirler. Bu tür disiplinler arası iletişim ve konu birlikteliği sayesinde öğrenilen bilgilerin pekiştirilmiş olması daha kolay sağlanabilmektedir.

3.6. Müzik Öğretim Yöntemleri ile İlişki

Bilgilerin kayıt edilmesi, pekiştirilmesi, hatırlanabilmesi ve kullanılabilmesi için farklı zihinsel süreçler vardır. Öğrenciler de öğretimini aldıkları her farklı eğitim alanında bilgileri farklı yollarla edinmektedirler. Öğretmenlerin sınıf düzeylerine ve bireysel farklılıklarına göre ders işleme süreçlerinde bu durumlara dikkat etmelerinde fayda olacağı düşünülmektedir. Bazı öğrenciler işitsel özelliklere algılarıyla önem verip gelişimini o yöne ağırlık vererek sürdürmekte bazıları ise algısını görsel özelliklerde toplayarak gelişimini sürdürebilmektedir. Öğretmenler de bu farklılıklar çerçevesinde uygulamayı seçtikleri yöntem ve teknikler ile görevlerini sürdürmektedirler.

Öğrenciler okulda eğitimini aldıkları dersler için öğretmenleri tarafından farklı yaş ve sınıf düzeylerine dikkat edilerek kullanılan farklı öğretim yöntemleri ile karşılaşmakta ve bilgileri deneyimlemektedirler. Müzik alanına bakıldığında öğretmenlerin uluslararası kabul görmüş ve kullanılagelmiş Orff-Schulwerk, Kodaly, Dalcrose ve Suzuki isimleri ile bilinen müzik öğretim yöntem ve tekniklerini uygulayabildikleri görülmektedir. Bu yöntemler birbirlerinden farklı amaç ve tekniklerle müzik eğitimi ortamlarında kullanılmaktadır. Öğrenciler bu yöntem ve tekniklerin kullanıldığı eğitim ortamlarında pasif değil aktif katılımcı görevleri alabilmekte ve müzik eğitimlerini sürdürebilmektedirler.

Müzik öğretmenlerinin seçmeyi ve öğretmeyi düşündükleri şarkıların öğretim süreçlerinde bu tür müzik öğretim yöntem ve teknikleri ile işlenebilecek, uygulanabilecek ve uyarlanabilecek olan sözlü müzik eserleri seçmeleri sayesinde öğrencilerin klasik ders işleme anlayışından uzaklaşarak farkında olmadan müziksel bilgilere ulaşabileceği, özellikle sözleri olan sözlü müzik eserlerinin sözlerini de farkında olmadan ezberlemelerine imkan verebileceği düşünülmektedir. Bu sayede müzik öğretmenlerinin derse ve anlatıma iyice konsantre olup verimli uygulamalar yapabileceği düşünülmektedir.

3.7. Belirli gün ve Haftalar ile İlişki

İçinde bulunulan eğitim öğretim yılı sürecinin başında MEB ve özel eğitim kurumları tarafından o eğitim öğretim yılı içinde yapılacak belirli gün ve haftalar kutlama ve anma programlarının bir takvimi çıkarılmakta ve yayınlanmaktadır. Okullarda bu takvimdeki hazırlıklar özellikle resim, müzik ve beden eğitimi öğretmenleri çoğunlukla görevlendirilmek üzere diğer branşlardan da görevlendirmeler yapılarak hazırlanabilmektedir. Belirli gün ve haftalar kutlama ve anma programlarında kutlanan-anılan haftanın ve günün anlam ve öneminin öğrenciler tarafından idrak edebilmesi için bu tür çalışmalar yapılmaktadır.

Müzik öğretmenleri tarafından seçilmesi düşünülen ve öğretilmesi planlanan sözlü müzik eserlerinin eğer kullandıkları ders kitaplarından farklı kaynaklara yönelecek ve araştıracaklarsa içinde buldukları eğitim öğretim yılının belirli günler ve haftalar çizelgesine uyarak seçmelerinde fayda olabileceği düşünülmektedir. Bu sayede hem içinde buldukları önemli hafta veya günün içeriği ile ilişkili bir ders-şarkı öğretimi yapmış olmaları sayesinde iki farklı alanın birbirini desteklemiş olması sağlanabilecek hem de müzik öğretmenin olası bir kutlama ve anma programı görevine önceden hazırlanmış olması kolaylığı sağlanmış olabilecektir.

3.8. Şarkının Notaya Alınmış Text Durumu

Müzik eğitiminde sözlü müzik eserlerinin öğretimi için iki öğretim tekniği kullanılmaktadır. Bunlardan birisi nota ile şarkı öğretimi diğeri de kulaktan şarkı öğretimidir. Hangi öğretim tekniğinin hangi sınıf ve bireylere uygulanacağı müzik öğretmeni tarafından sınıf veya bireyin ön öğrenmeleri tespit edilerek karar verilir. Genellikle nota eğitimi ve müzik teorisi eğitimi almış olan öğrenci ve sınıflara nota ile şarkı öğretimi yapılmaktadır. Nota eğitimi ve müzik teorisi eğitimi olmayan öğrenci ve sınıflara ise kulaktan şarkı öğretimi tekniği uygulanmaktadır.

Müzik öğretmenleri öğretmeyi planladıkları şarkıların notalarının veya sözlerinin yazılı olduğu sayfaları bazen internet ortamından araştırmakta, çıktısını alıp öğrencilere dağıtarak kullanılmaktadır. Bu şekilde sağlanan nota ve söz sayfalarının tam okunaklı ve görüş açısından yeterli ilgiyi çekebilecek kadar net olması beklenmektedir. Net ve okunaklı olmayan sayfa ve nota kağıtları sayesinde öğrencilerin öncelikle müzik dersine ve şarkı öğretimine ilgisi azalabilir. Bu durum öğrencilerin hem öğretmene hem de müzik dersine tutumunu olumsuz yönde etkileyebilir. Çünkü öğrenci ders içinde kullanması gereken materyal-araç-gereci yeterince dikkatini toplayarak, anlayarak ve rahatça hakim olarak görememektedir. Bu durum onun konsantrasyonunu dağıtmakta ve performansını düşürmektedir. Bazı nota ve söz sayfaları ise gereğinden büyük veya gereğinden küçük olabilmektedir. Bu dikkat edilmesi gereken bir noktadır. Sınıf ve yaş seviyesine uygun büyüklük ve küçüklükte yazı karakter ve boyutları dikkatle seçilmeli veya ayarlanmalıdır. Müzik öğretmenleri eğer nota kağıtlarını ve söz sayfalarını kendileri oluşturuyorsa bu noktalara dikkat etmeli, yaş ve sınıf seviyesine göre de derse ilgiyi dağıtmayacak ölçü ve sıklıkta çeşitli şekil, resim, ikon, gülümsetici ifadeler de uyarıcı olarak kullanabilmelidirler.

3.9.Şarkının Eşlik Kaydı

Şarkılar ve sözlü müzik eserleri bestecileri tarafından oluşturulduktan sonra bestecilerinin isteği üzerine çağın en önemli gereksinimi olduğu düşünülen kayıt aşamasına geçilmektedir. Bu aşamada müzik teknolojileri alanında uzman kişilerden yardım alınarak ses kayıtları yapılmaktadır. Bu kayıtlar teknolojik programlar aracılığı ile işlenmekte ve şarkıların sözsüz-vokalsiz piyano eşlik kayıtları, sadece orkestra eşlik kayıtları, sadece vokal/şarkının ezgisi kayıtları, piyano eşlik ve sözlü vokal birlikte kayıtları, orkestra ve sözlü vokal birlikte kayıtları yapılmaktadır. Bazen de video klipler ile görselleştirilebilmekte ve bu ürünlere daha ilgi çekici nitelikler katılabilmektedir.

Bu kayıtlar müzik öğretmenleri tarafından şarkı eğitimi süreçlerinde sıklıkla kullanılabilen ve tercih edilebilmektedir. Şarkı eğitimi ders planında kullanılan araç-gereçler bölümünde değerlendirilebilecek ve yer alabilecek olan bu kayıtlar sayesinde müzik öğretmenleri eğer sınıflarında yeterli ses teknolojisi donanımına sahiplerse sınıf içinde şarkı öğretimi sırasında yakalamaya çalıştıkları enerjiyi kolaylıkla yakalayabilmektedirler. Ses kayıt uzmanları tarafından şarkı hangi kitleye hitap ediyor ise o tarz ve ilgi çekicilikte sound'lar (farklı duyuşta tını/ses ve özellikleri) kullanılmakta ve öğrencinin derse katılımı için tüm imkanlardan faydalanılmaya çalışılmaktadır.

Müzik öğretmenlerinin şarkı seçimi süreçlerinde ses kayıtları olan şarkıların seçimine öncelik vermelerinin müzik eğitimi ve şarkı eğitimi süreçlerini kolaylaştırabileceği düşünülmektedir. Bu tür yardımcı ses kayıtlarını kullanmak için ise yeterli ses teknolojik donanıma sahip olup olmadıklarını kontrol etmeleri ve yok ise tamamlamaları gerektiği konusunda hassas çalışmalar sürdürmelerinin önemli faydalar sağlayabileceği düşünülmektedir.

3.10.Yarışmalarda Dereceler Almış Olması

Sanat etkinlikleri ve faaliyetleri kapsamında yılın bazı günlerinde çeşitli yarışmalar düzenlenmektedir. Özel girişimler ve bazen de kamuya bağlı kurumlar tarafından yapılabilmekte olan bu yarışmalar müzik alanında çeşitli farklı alanlarda da yapılmakta ve çeşitli ödüller sunulmaktadır. Yarışmalara çalışma alanı gereği şarkılar ve sözlü müzik eserleri ile ilgili pencereden bakıldığında ülkemizde ve uluslararası kapsamda bu alanda da olabildiğince ilgi gören ve ses getiren yarışmaların varlığından söz edilebilecektir.

Bu tür yarışmalara katılmış ve medya sayesinde tanıtımı sağlanmış, kitaplarda basımı yapılmış, hitap ettiği kitle tarafından ilgi görmüş veya görmemiş olan birçok sözlü müzik eseri vardır. Bu tür yarışmalarda dereceler almış, güncel müzik ve beste anlayışları ile yaratılmış eserlerin takibinin yapılmasının şarkı eğitimi süreçlerine önemli faydalarının olabileceği düşünülmektedir. Öğrenciler evrensel veya ulusal çapta önem kazanmış sözlü müzik besteleri sayesinde genel ve yerel müzik kültürlerini geliştirmiş olabileceklerdir.

3.11.Ders Süresince Öğretebilirliği

Eğitim öğretim süreçlerinde eğitimciler kendileri için ayrılmış olan ders sayısı ve sürelerinde eğitimlerini uymaları beklenen ders planına dikkat ederek sürdürmektedirler. Kimi dersler diğer derslere göre daha az veya daha çok saatlerde olabilmektedir. Ders sayısına bakılmaksızın tüm öğretmenler kendi süreçlerinde yetiştirmeleri ve öğretmeleri gereken kazanımları yerine getirmek için çalışmaktadırlar.

Müzik öğretmenleri de kendi öğretim kademelerine göre haftada bir ders saati veya iki ders saati olmak üzere müzik derslerini sürdürmektedirler. Bu kısıtlı süreç içerisinde ders planlarında var olanları bitirmeye ve derslerini sağlıklı biçimde sürdürmeye çalışmaktadırlar. Bu süreçlerde yapacakları şarkı eğitimi çalışmalarında ders içinde veya ders dışına olsun öğretmeyi, söyletmeyi, çeşitli etkinlik ve performanslar ile sunmayı düşündükleri sözlü müzik eserlerini çalıştırma ve bitirmeye özen göstermeleri gerekliliğinden dolayı zaman kavramını iyi kullanmaları gerektiğinin farkında olmaları gerekmektedir. Şarkı seçimi ve diğer sözlü müzik eserlerinin seçiminde de bu kurala dikkat etmeleri, ders ve çalışma süreçleri içerisinde öğretimini bitirebilecekleri şarkı ve sözlü müzik eserleri seçmelerinin önemli olduğunun bilincinde olmaları gerekmektedir.

3.12.Şarkının Başka Anlatım Biçimleri ile Desteklenebilirliği

Öğrenenlerin kazanımları sağlayabilmeleri ile ilgili en kolay, etkili ve güncel aktarılabilir tekniklerinin kullanılabilmesi için eğitimcilerden beklenen klasik öğrenme öğretme yaklaşımlarından olabildiğince uzaklaşmaya çalışmaları olmaktadır. Öğrencilerin eğitim ortamlarında klasik öğretme teknikleri kullanarak dersi sürdürmeye ve bilgiler sunmaya çalışan öğretmenlerden ziyade daha canlı, ilgi çekici, enerjik, eğitim açısından makul sınırları zorlamayacak kadar renkli, yeni, etkili nitelikleri ve yetenekleri kullanabilen öğretmenlerle çalışmak istemeleri normal bir gereksinimdir. Çünkü sosyal hayatta her alanda bunlarla karşılaşmakta ve aynı beklentileri eğitim ortamlarında da hayal edebilmektedirler.

Müzik eğitiminde bedenın çeşitli kısımlarının hem hareket hem de farklı sesler çıkarma amaçlı kullanılması, jest ve mimiklerin olabildiğince şarkı eğitimine katılması sayesinde öğrencilerin derse olabilecek ilgi potansiyellerinin artabileceği düşünülmektedir. Bu tür farklı müzik ve şarkı eğitimi tekniklerini kullanabilen müzik öğretmenlerinin sınıf içinde her zaman yakalanması prensip edinilmiş olumlu atmosferi kolaylıkla sağlayabilecekleri düşünülmektedir. Bu tür jest ve mimikleri aslında öğrenciler geleneksel olan ve olmayan birçok çocuk oyununda farkında olmadan kullanmaktadır. Öğrencilerden günlük hayatta kullandıkları deneyimleri müzik derslerinde ve şarkı eğitimlerinde kullanmalarını beklemek üst seviye bir başarı beklentisi olarak görülmemelidir. Müzik öğretmenlerinin şarkı seçimi süreçlerinde jest ve mimik hareketlerini de katabilecekleri, ekleyebilecekleri şarkılar ve sözlü müzik eserleri seçmelerinin öğrencilerin gözünde oldukça iyi müziksel izlenimler yaratabileceği düşünülmektedir.

3.13. Geleneksel Müzik ve Kültür ile İlişki

Tüm milletlerin kendi tarihi, coğrafi yapısı, doğası, dini inancı, destanları ile ilişkili olan ve bu özellikleri atalarının farklı biçimlerde seslere dönüştürmesi sayesinde günümüze ulaşmış geleneksel halk ezgileri ve ürünleri vardır. Bu ürünler kuşkusuz ki tüm milletlerin sahip çıkması, kayıtlar altına alınıp korunması ve unutulmaması gereken değerleridir. Bu ürünlerin performans olarak sunulması ve eğitim kurumlarında öğretilmesi sayesinde hayatta kalmalarına imkanlar sunulmuş ve güzellikleri korunmuş olabilecektir. Ülkelerin eğitim ve kültür politikaları, anlayışları sayesinde bu ürünler görsel, işitsel medya ve kitle iletişim araçları aracılığı ile de varlığını sürdürmektedir.

Ülkelerin sanat eğitim anlayış ve politikalarında önemli bir yer edinmiş olan geleneksel halk müzikleri ülkemizde de oldukça güçlü ve etkili biçimde yaşamını sürdürmektedir. Gerek MEB basımlı müzik kitapları olsun gerekse özel yayınevleri tarafından basılmış tüm repertuar, şarkı ve sözlü müzik kitaplarında ülkemizin geleneksel müzik yapısını örnekleyen, yer edinmiş eserler mevcuttur. Müzik öğretmenlerinin seçim yapabilecekleri şarkılar ve sözlü müzik eserleri arasında geleneksel Türk müzik kültürel eserlerinden seçim yapmaları önemli bir gereklilik sayılabilir. Öğrencilerin okul çağlarında erken yaşlarda geleneksel kültürel ürünler ve müziklerini öğrenmeleri ve daha ileri yaşlarda geleneksel kültüre sahip çıkmaları onlar için önemli bir görev olarak kabul edilebilir. Gelecekte geleneksel Türk kültürünü yansıtabilecek ve yaşatacak bireyler öğrenciler olduğu için müzik öğretmenlerinin sözlü müzik eserleri seçiminde geleneksel Türk müziği eserlerine özel bir itina göstermesi ve gereken araştırmaları yapıp öğrencilerin seviyesine uygun olan eserleri seçip şarkı öğretiminde kullanması önemli bir beklenti olmaktadır.

3.14. Sınıfta Özel Gereksinimli Öğrenci Olması Durumu

Okullarda yaşlılarına göre daha geç ve güç öğrenen, ek eğitim hizmetlerine ihtiyacı olan çeşitli bireylerle karşılaşılabilir (Deniz, 2008, 22; Uysal, 1995, 1). Her birey kendine özgü bedensel yapıya ve işlevlere, çeşitli alanlarda öğrenme özelliklerine, hızına ve duygusal özelliklere sahiptir. Bu farklılıklar belli sınırlar içinde olduğunda bireyler genel eğitim hizmetlerinden yararlanabilmektedirler. Ancak farklılıkların daha büyük boyutlu olduğu bireylerde genel eğitim hizmetleri yetersiz kalmakta ve özel eğitim hizmetlerine ihtiyaç duyulmaktadır (Kırcaali-İftar, 1998, 3). Özel eğitime gereksinim duyan bireyler doğuştan veya sonradan oluşmuş bir nedenle fiziksel, zihinsel, ruhsal, duyuşsal ve sosyal yeteneklerini çeşitli derecelerde kaybetmesi nedeniyle toplumsal yaşama uyum sağlama ve günlük ihtiyaçlarını karşılamada güçlükleri olan ve korunma, bakım, iyileştirme, danışmanlık ve destek hizmetlerine ihtiyaç duyan bireylerdir (Öztürk, 2011, 18). Bu öğrenciler eğitim ortamlarında kaynaştırma yoluyla eğitim uygulamaları altında yaşlıları ile aynı ortamlarda sosyalleşme ve kısmi de olsa akademik gelişimlerini sürdürmeye çalışmaktadırlar. Öğretmenler okullarında bulunabilen özel gereksinimli öğrenciler için bireysel eğitim planı hazırlamakta ve bu planlara uyarak onların kendi alanlarında gelişimleri için çalışmaktadırlar.

Müzik öğretmenleri de her diğer branş öğretmeni gibi sınıflarında bulunabilecek olan özel gereksinimli öğrenciler-kaynaştırma yoluyla eğitim uygulaması öğrencileri ve normal gelişim gösteren öğrencilerini aynı ders saati içinde müzik eğitimine almaktadır. Farklı gelişim özelliklerine sahip olan öğrencilerin aynı sınıf seviyesinde aynı konular çerçevesinde eğitim almaları ve elbette ders içinde takip edilmeleri zor bir durumdur. Ancak bu durum kaynaştırma yoluyla eğitim uygulamalarının bir amacı olduğu için müzik öğretmenin de ders özel gereksinimli öğrencilerin olduğu sınıflarda müzik ve şarkı eğitimi yapmaları konusunda dikkatli olmaları gerekmektedir. Her iki gruptaki öğrencilerin yeterli seviyede şarkı eğitimi almaları, birbirleri ile olumlu ilişkiler kurmaları için müziğin birleştirici grup aktiviteleri sunabilen gücünden yola çıkılmalı ve her iki gruba da hitap edebilecek kolaylık ve zorlukta şarkı seçimleri yapılmalıdır. İki gruptan birisine uymayan şarkı o gruptaki öğrencileri dersten koparıp algılarının ve konsantrasyonlarının dağılmasına neden olabilir. Bu durumda öğrenciler dersten kopmuş olabilecektir.

Gerekli durumlarda müzik öğretmenlerinin özel gereksinimli öğrencileri için özel şarkılar ve sözlü müzik eserleri seçmeleri ve arkadaşlarının seviyesinde olamasalar da şarkı eğitimlerini oldukça iyi biçimde almalarına yardımcı olmak için mümkün olduğunca ek çalışma saatleri ayırmaları hem vicdani hem de mesleki bir sorumluluk olarak görülebilir.

3.15. Değerlendirmeye Uygunluk

Öğretmenler ders işleme süreçlerinin en son aşaması olarak öğrencilerine öğretilen bilgilerin pekiştirme ve sınama durumlarına ulaşmaktadırlar. Bu değerlendirmeler kimi durumlarda önceden belirtilmiş bir sınav takvimine göre yazılı veya sözlü biçimlerde olmakta bazen de işlenilmiş olan ders sonunda kısa ve basit değerlendirmeler olarak uygulanabilmektedir. Değerlendirmenin hangi şekilde, hangi dersler sonunda ve tarihlerde yapılacağı müzik öğretmeni tarafından eğitim öğretim takvimi dikkate alınarak düzenlenmelidir.

Müzik öğretmenleri şarkı seçimlerini yaparken yapmaları gereken değerlendirme faaliyetlerini de göze almalı ve değerlendirme aşamalarında hangi tür soruların ve pekiştirme yönergelerinin verilmesi ile uygun ve faydalı bir değerlendirme yapmış olabileceklerini saptamalıdır. Değerlendirme sırasında ön öğrenmeleri o anki veya sonraki konu ile kuvvetlendirmeyecek-ilişkilendirmeyecek ve değerlendirilmesi ile sonraki öğrenmelere temel olamayacak şarkı ve sözlü müzik eserlerini seçmek yerine değerlendirmelerde ön ve sonraki eserler ve kazanımlar arasında köprü görevi yapabilecek eserler seçmelerinde fayda olabilecektir.

Sonuçlar ve Öneriler

Müzik eğitiminde de program ile ilişkili olarak belirlenmiş olan konuların eğitime yardımcı olabilen ve pekiştirici görevi olan çeşitli ders materyalleri, araç-gereçler kullanılmaktadır. Okul müzik eğitiminin önemli bir kolu olan şarkı eğitimi sürecinde kullanılan araç gereç olarak sayılabilecek sözlü müzik eserleri eğitim programı, teknik-fiziksel-duygusal durumlar, ders dışı etmenler ve çeşitli diğer ilişkili etkenler açısından incelendiğinde: Öğrencilerin beğeni ve talebi, çeşitli çalgılar ile çalınma ve eşlik edilebilme durumu, şarkının söyleneceği ortam ve donanım, eğitim programı ile ilişki, haftalık içeriğe ve temaya uygunluk, müzik öğretim yöntemleri ile ilişki, belirli gün ve haftalar ile ilişki, şarkının notaya alınmış text durumu, şarkının eşlik kaydı, yarışmalarda dereceler almış olması, ders süresince öğretilebilirliği, şarkının başka anlatım biçimleri ile desteklenebilirliği, geleneksel müzik ve kültür ile ilişki, sınıfta özel gereksinimli öğrenci olması durumu, değerlendirmeye uygunluk gibi başlıklara ulaşılmıştır. Bu başlıklarla ilişkili olarak aşağıdaki önerilere ulaşılmıştır ve müzik öğretmenleri tarafından bu önerilerin dikkate alınması ve uygulanması sayesinde mesleki başarı ve öğrenci başarılarının olumlu oranda artabileceği düşünülmektedir.

Şarkı öğrenme için bilincini açmış ve öğrenmeye hazır olmuş öğrencilerle yapılan eğitimler kuşkusuz başarıları yüksek olabilecek ve verimli ürünler ortaya koyabilecektir. Öğretmenlerin öğrencilerini şarkı öğretimine ve müzik dersine motive etmesi ve dikkat çekmeye çalışması gibi ön hazırlıklara gerek kalmadan bu tür durumlarda olduğu gibi öğretim şanslarını yakaladıklarında sürdürebilmeleri için müzik öğretmenlerinin öğrencilerinin beğeni ve taleplerini dikkate almalarında büyük faydalar olabileceği düşünülmektedir.

Şarkıların vokal olarak seslendirilmesi sırasında çalgılar ile eşlik etme çalışmalarına öncelikle en fazla yakın oldukları eserler olan kültürel ürünler ile başlanabilir. Bunlar tekerlemeler, sayısmacalar ve ninniler olabilir. Öğrencilerin bu çok yakın oldukları, tanıdıkları, hakim oldukları kültürel ürünler onların farkında olmadan çalgıları esnek ve kolay biçimde kullanmalarına imkan sağlayabilir. Ayrıca müzik öğretmenleri kendileri de sayısmaca ve tekerleme benzeri basit sözlü müzik besteleri yapabilirler. Bu eserleri hangi çalgılar ve seviyeye uygulamayı düşünüyorlar ise o özelliklere göre besteleyebilirler.

Müzik öğretmeni seçtiği şarkıya uygun olmayan eğitim ortamı ve donanıma sahip ise ve şarkıyı öğretmeye çalışmak niyetinde ise olumsuz sonuçlar ile karşılaşabilir. Öğrencilerin geniş bir alanda toplu hareket etmeleri gereken bir şarkı seçimi yapıldıysa ama bu şarkıya uygun olmayan bir yerde şarkının öğretimi yapılacak ise oluşacak ürün karışıklık ve vakit kaybı olabilecektir. Sınıf mevcudu kalabalık ve ses sistemi herkesin duyabileceği yükseklikte ses sağlayamıyor ise öğrenciler sesi yeterli duyamadığı için dikkati dağılıp dersten kopabilecek ve şarkının müzikal özelliklerine uygun hareket edemeyip vaktini boşa harcamış olabilecektir. Hatta müzik öğretmeni yeterli denetimi sağlayamaz ise o ders içindeki şarkı öğretiminde varsa ve uygulanıyorsa bedensel hareketler nedeniyle öğrenciler yanlışlıkla birbirlerine zarar verebilirler. Bu tür olumsuz durumlar öğrencilerin müzik dersine ve şarkılara karşı olumlu tutumunu- isteğini olumsuz hale getirebilir. Bu bakımdan şarkının oyunlu, dramatize edilerek, kostümlü, çeşitli araç-gereçli olarak söylenmesi gerekli ise bu gerekliliklere uygun sınıf ortamı ve donanım var ise o şarkıların seçimi yapılmalı ve öğretimi yapılmalıdır.

Öğretmenler hem konuların dikkatli takibi hem de seçecekleri şarkıları öğretirken öğrencilerin öğrendikleri bilgiler üstüne yenilerini koyabilme mantığını düzenli sürdürebilmeleri için müzik eğitimi ders programını dikkatli incelemeli ve şarkı seçimleri yaparken sadece oldukları hafta veya konuya bakmamalı geçmiş ve gelecek konuları da takip ederek ve inceleyerek şarkı seçimi süreçlerini planlamalıdır.

Farklı müzik öğretim yöntemleri kullanarak müzik eğitimi ve şarkı eğitimi yapma aşamasında yetersizlikler ve eksiklikler hisseden müzik öğretmenlerinin öncelikle araştırmalar yapmalarının önemi büyüktür. Eğitimlerin ve eksik bilgilerin çeşitli kurslar, seminerler, sertifika programları, uzaktan eğitimler gibi yollarla kolaylıkla tamamlandığı çağımızın eğitim olanak ve hizmet içi eğitimlerinden faydalanma için girişimlerde bulunmalarının önemi büyüktür.

Belirli gün ve haftalar çizelgesine göre şarkı seçimine ve öğretimine özen gösterme sayesinde öğrencilerin o önemli hafta veya gün hakkında daha bilinçli ve anlamlı düşüncelere sahip olabilecekleri düşünülmektedir. Hatta öğrenciler bir program sunumu yapma görevine katılırlar ise bu onlarda daha da fazla ilgi ve motivasyon sağlayabilecek ve toplum önünde bir yetenek alanı sunumu, sosyal iletişim kurma gibi gelişim alanlarında da kendilerine faydalı katkılar sağlamış olabileceklerdir.

Müzik öğretmenlerinin derslerinde şarkı öğretiminde kullanmak üzere araştırıp ulaştığı veya kendisinin hazırlayarak yazıp sınıfta dağıttığı nota kağıtları ve söz sayfaları gibi materyal-araç ve gereçleri temiz, dikkat çekici şekil ve küçük ikonlarla süsleyerek vermeleri, dağıtmaları sayesinde sınıfın tamamının ilgisini çekebilecekleri ve şarkı öğretiminin verim ve başarısının artabileceği düşünülmektedir.

Müzik öğretmenlerinin mesleklerini sürdürme sırasında dersi plana uygun işleyebilme, sınıfa hakim olma ve disiplini sağlayabilme, varsa özel gereksinimli öğrencileri de derse katma ve takip edebilme, şarkı eğitimi sürecinde öğrenciler çalgılar kullanıyorlarsa gerekli takibi yapabilme, kendisi her hangi bir çalgı ile eşlik ediyor ise çalgıya ve şarkıya hakimiyeti sağlamaya devam etme, şarkının öğretim yönetimini sağlamaya devam etme gibi bir çok işi aynı anda yapmaktadırlar. Bu süreçlerde ses kayıtları ve karaoke kayıtları yapılmış şarkıları seçmeleri sayesinde kendilerinden sınıfta sürdürmeleri gereken öğreticilik beklentilerini sağlayabilmede daha da başarılı olabilecekleri düşünülmektedir.

Müzik öğretmenlerinin sözlü müzikler üzerine yapılacak olan yarışma ve eğitimlere katılmalarının onların mesleklerini güncel bilgiler ve repertuarlar ile süslemelerine ve zenginleştirmelerine imkan sağlayabileceği düşünülmektedir.

Müzik ders sayılarının sınırlı sayıda ve çalışma saatlerinin programlarına-sürelerine uymaları gerektiği için şarkı ve sözlü müzik öğretimi planlarını iyi yapmaları ve zamanı tasarruflu-ekonomik kullanmaları gerekmektedir. Bir müzik ders saati içinde yetiştirilemeyecek şarkı ve sözlü müzik eserlerini tercih etmemeleri ve eğer yetiştirme imkanı olmayan eserleri çalıştırmak zorunda iseler birden fazla ders saatine ve çalışma saatine göre iyi planlamaları gerekmektedir.

Sözcükler ve notaların birleşimi olan şarkılar öğrenciler tarafından çeşitli beden hareketleri, jestler, mimikler, araç-gereçler ile de sunulabilir özellikte olmalıdır. Bu sayede şarkıların seslendirilmesi tekdüze performans sunumundan kurtarılabilir hem söyleyenin hem de dinleyenin olumlu yönde daha fazla dikkati çekilebilecektir. Bazı sözlü müzik eserlerinin ve şarkılarının orijinal bestelenmiş biçimlerinde bu tür ek hareket, alkış, jest ve mimik gibi renkli katkılarının yerleri belli edilmiş ve eserlere yazılmıştır. Bu kolaylık sağlayıcı bir durumdur. Bu tür eklemeler eserin orijinalinde yok ise müzik öğretmenleri tarafından eklenebilir ve şarkılar sınıf ortamında daha da etkili sunumlarla performans olarak sunulabilir.

Yakından uzağa ilkesinin önemli bir ilke olmasından yola çıkarak ve benimseyerek geleneksel müziklerin önemli örneklerinin öğrencilerin seviyelerine göre seçilmesinin, hatta metotlaştırılarak seriler halinde sunulmasının müzik kültürel ve kapsamlı müzik eğitimi açısından önemli faydalar sağlayabileceği düşünülmektedir.

Müzik öğretmenlerinin özel gereksinimli öğrencileri tarafından sosyal ortamlarda ve eğitim ortamlarında gözlenmeleri ve model alınmaları nedeniyle müzik öğretmenlerinin özel gereksinimli öğrencilerin müzik eğitimleri üzerine dikkatle durmalarında fayda vardır. Sanat ve müzik etkinlikleri özel gereksinimli öğrencilerin sosyal ortamlarda kendilerini ifade etmelerine yardımcı olan en etkili derslerden birisi olarak görülebilir.

Müzik öğretmenleri MEB tarafından müzik derslerinde kullanılmak üzere gönderilen kitaplarla birlikte farklı müzik eğitimi ve şarkı eğitimi-repertuarı kitapları kullanabilmekte ve bu kitaplardan da sözlü müzik eserleri seçerek kullanabilmektedirler. Bu durum öğrencilerin müziksel açıdan yeterli birikime farklı anlayış ve sistematiklerle ulaşabilmeleri için normal bir gereklilik olarak görülebilir. Devlete bağlı olmayan özel eğitim kurum ve kuruluşları kendi içlerinde aldıkları müzik zümre kararları ile başka yayınevlerinin müzik kitaplarını da kullanılabilmekte, farklı müzik eğitim programları ve yıllık planları da

uygulayabilmektedirler. Devlete bağlı veya özel kurumlarda çalışma durumuna bakılmaksızın müzik öğretmenlerinin önemli görevlerinden birisi kendi müzik eğitimi program ve planlarında bulunan ses müziği repertuarını yeterli öğretebilmek, ses eğitimini en iyi şekilde yapmak ve öğrencilerini sözlü müzik performansları açısından geliştirmeye çalışmaktır.

Müzik öğretmenleri derslerinde kullanacakları ninniler, şarkılar, türküler, marşlar, tekerlemeler, oyunlu şarkılar, ilahiler vb. araç gereçleri kullanmadan önce öğrencilerinin sınıf seviye, yıllık eğitim programı ve hazırbulunuşluk düzeylerini özellikle göz önüne almalıdır. Ayrıca sözlü müzik eserlerini, şarkıları seçerken sözcük ve sözcüklerle ilişkili etmenler, müzik yazınsal/müziksel kurallar ve ilişkili etmenler, eğitim programı, teknik-fiziksel-duygusal durumlar, ders dışı etmenler ve çeşitli diğer ilişkili etkenler açılarından da gerekli incelemeleri yapabilmelidirler. Öğretmenlerin bu doğrultuda yapacakları ön çalışmalar sayesinde şarkı öğretimi süreçlerinde yaptıklarını takip edebilme, eksik olanları tespit edebilme, hatalı ve gereksiz olanları doğrusu ile düzeltebilme, kazanılmış olan bilgileri pekiştirebilme, öğrencileri için kolay-sevilen ve güzel olanı etkili biçimde tespit edebilme ve şarkı eğitiminde başarıyı yeterli derecede sağlayabilme açılarından onlara yardımcı olabileceği düşünülmektedir.

Müzik eğitimcilerinin şarkı eğitimi sürecinde seçmeyi düşündükleri ses müziği eserlerinin eğitim programı, teknik-fiziksel-duygusal durumlar, ders dışı etmenler ve çeşitli diğer ilişkili etkenler olan: Öğrencilerin beğeni ve talebi, çeşitli çalgılar ile çalınma ve eşlik edilebilme durumu, şarkının söyleneceği ortam ve donanım, eğitim programı ile ilişki, haftalık içeriğe ve temaya uygunluk, müzik öğretim yöntemleri ile ilişki, belirli gün ve haftalar ile ilişki, şarkının notaya alınmış text durumu, şarkının eşlik kaydı, yarışmalarda dereceler almış olması, ders süresince öğretilebilirliği, şarkının başka anlatım biçimleri ile desteklenebilirliği, geleneksel müzik ve kültür ile ilişki, sınıfta özel gereksinimli öğrenci olması durumu, değerlendirmeye uygunluk açılarından dikkatle inceleyip, seçimlerini bu etmenlere göre yapmalarının ulaşmayı amaçladıkları başarı ve etkili öğretimler açısından fayda ve kolaylık sağlayabileceği düşünülmektedir.

Müzik öğretmenlerinin eğitim verdiği öğrenci seviyelerine göre bu araştırmada sunulmuş olan şarkı seçimi başlıklarındaki açıklamalara uymadıkları/uyamadıkları takdirde öğrencilerinin ses müziği performans başarılarının olumsuz sonuçlara gidebileceği düşünülmektedir. Hatta öğrenciler öğretmenlerinin yapmış olabileceği hatalı, yerinde ve uygun olmayan şarkı seçimleri nedeniyle müzik derslerinin başarabilme açısından zor olduğunu düşünmeye başlayabilirler. Bu durumların yaşanması ile öğrencilerin müzik dersine ve müziksel faaliyetlere karşı ilgisi ve tutumu düşürebilir. Müzik eğitiminde yeterli başarıya ulaşmada akla gelen her olumsuz durumu ve etkini ortadan kaldırma veya daha az zararlı atlatılabilme prensibinden yola çıktığımızda müzik eğitimcilerinin bu çalışmada belirtilmiş olan şarkı seçimi başlıklarındaki açıklamalara göre şarkı seçimi yapma görevlerinin ciddi bir yeterlik-gereklik olduğu, bu başlıkları kendi mesleki deneyimleri ile de artırabilecekleri ve bu yönde çalışmalar yapmalarının önemli bir gereklik olabileceği düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

- Akıncı, Mehmet Şahin. (2017). Müzik Eğitiminde Çocuk Şarkılarının Seçimi: Sözcükler ve Sözcüklerle İlişkili Etmenler. U. Alpagut, D. Akgül Barış ve B. Gorgoretti (Ed.), *Uluslararası 3. İpek Yolu Müzik Konferansı bildiriler e-kitabı* içinde (ss. 130-135), Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti: Doğu Akdeniz Üniversitesi.
- Büyükoztürk, Şener; Çakmak Kılıç, Ebru; Akgün, Özcan Erkan; Karadeniz, Şirin ve Demirel, Funda. (2009). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Pegem Akademi Yayıncılık: Ankara.
- Atak Yayla, Ayşegül ve Dalmışlı, Fatmagül (2014). Müzik Eğitiminde Öğretim Materyallerinin Kullanımı. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6 (10), 199-214.
- Demirel, Özcan. (2003). *Planlamadan Değerlendirmeye Öğretme Sanatı*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Deniz, Serdal. (2008). *Özel Eğitim Sınıfına Devam Eden Zihin Engelli Öğrencilere Okuma-Yazma Öğretiminde Kullanılan Öğretim Yöntemlerine Yönelik Öğretmen Görüşlerinin Değerlendirilmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. Konya.
- İşıkoğlu, Nesrin. (2005). Eğitimde Nitel Araştırma. *Eğitim Araştırmalar*, 20, 158-165.
- Karasar, Niyazi (2009). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Kazu, Hilal ve Yeşilyurt, Em. (2008). Öğretmenlerin Öğretim Araç-Gereçlerini Kullanım Amaçları. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 18 (2), 175-188.
- Kırcaali-İftar, Gönül. (1998). Özel Gereksinimli Bireyler ve Özel Eğitim, S. Eripek (Ed.), *Özel Eğitim* (3-13), Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Öztürk, Mustafa. (2011). *Türkiye'de Engelli Gerçeği*. 07 Ağustos 2013 tarihinde <http://emusiad.org/img/arastirmalaryayin/pdf/turkiyed e%20engelli%20gercegi.pdf> sitesinden alınmıştır, İstanbul: Müsiad Yayınları.
- Uysal, Ayten. (1995). *Öğretmen ve Okul Yöneticilerin Zihin Engelli Çocukların Kaynaştırılmasında Karşılaşılan Sonuçlara İlişkin Görüşleri*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.